

Stichting Scala

Pedagogisch Beleid
Peuterspeelgroepen Ooststellingwerf 2018

Inhoudsopgave

	Pagina
Hoofdstuk 1	3
Peuterspeelgroepen Stichting Scala	3
• Wat is een peuterspeelgroep	3
• Onze kijk op de peuterspeelgroepen	3
Hoofdstuk 2	5
Organisatie en werkwijze van de peuterspeelgroepen	5
• Wennen op de speelgroep	5
• Werken met de Piramide methode	5
• Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie	6
Hoofdstuk 3	7
Wat zien wij als kernopdracht van de peuterspeelgroepen in Ooststellingwerf	7
• Werken aan pedagogische doelen, werken met de Piramide Methode	7
Hoofdstuk 4	8
Pedagogisch handelen	8
1. Het bieden van emotionele veiligheid	8
2. Het bevorderen van de persoonlijke competentie	9
3. Het bevorderen van de sociale competentie	10
4. Het bevorderen van de morele competentie, overdragen van waarden, normen en regels	11
Hoofdstuk 5	13
De Speel(leer)omgeving	13
Hoofdstuk 6	15
• Volgen en signaleren, doorgaande ontwikkelingslijn	15
• Peuterspeelgroepen en doorgaande ontwikkelingslijn	16
• Contacten met externe instanties	17
• Samenwerking met het gebiedsteam	17
• Participatie in de Brede School en het IKC	17
• Doorverwijzing naar andere instellingen	17
Hoofdstuk 7	18
Verzorging	18
• Lichamelijke verzorging	18
• Gezondheidsrisico's	18
• Ziekte	18
• Voeding	18
Hoofdstuk 8	19
Ouderbetrokkenheid	19
Hoofdstuk 9	20
Kwaliteitswaarborgen	20
Hoofdstuk 10	21
Kwaliteit van de accommodatie	21

Hoofdstuk 1.

Peuterspeelgroepen Stichting Scala

Stichting Scala voert het peuterspeelgroepwerk uit in acht dorpen binnen de gemeente Ooststellingwerf. Er zijn in totaal 9 peuterspeelgroepen, te weten in Oosterwolde(2), Haulerwijk, Donkerbroek, Elsloo, Appelscha, Oldeberkoop, Waskemeer en Makkinga. De peuterspeelgroep is één van de activiteiten die Stichting Scala uitvoert ten behoeve van kinderen in de leeftijdsgroep 0 -12 jaar. Daarmee vormen de peuterspeelgroepen een belangrijk onderdeel in de doorgaande lijn voor deze groep. De peuterspeelgroepen zijn dus onderdeel van de keten van opvoeding ondersteunende en ontwikkeling stimulerende activiteiten die bijdragen aan de optimale ontwikkeling van kinderen.

De peuterspeelgroepen richten zich daarbij op een specifieke leeftijdscategorie, de 2 tot 4 jarigen.

Wat is een peuterspeelgroep:

De peuterspeelgroep is een ontwikkelingsgerichte preventieve basisvoorziening voor kinderen van 2-4 jaar.

- Ontwikkelingsgericht: omdat het bieden van optimale ontwikkelingskansen, stimuleren van een brede ontwikkeling centraal staat; spelen is leren en ontwikkelen.
- Preventief: omdat de peuterspeelgroep een belangrijke bijdrage levert aan het voorkomen en signaleren van ontwikkelingsachterstanden en omdat de peuterspeelgroep mee zorg draagt voor een ononderbroken ontwikkelingslijn.
- Basisvoorziening: om aan te geven dat de peuterspeelgroep voor elk kind toegankelijk moet zijn.

Kinderen in de peuterleeftijd maken een stormachtige ontwikkeling door. Ze ontdekken zichzelf als individu dat zelf kan handelen en beslissen en krijgen van daaruit een sterke behoefte om op ontdekking te gaan. Peuters hebben daarvoor letterlijk en figuurlijk de ruimte nodig in een omgeving die dit stimuleert en die de ontdekkingsdrang prikkelt. Spel is dé manier om invulling te geven aan die ontdekkingsbehoefte. Spelen en in het bijzonder samenspelen is daarmee de motor voor de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar. Ze leren daarmee ook vaardigheden (taal, ordenen, begrip van ruimte) die noodzakelijk zijn om te kunnen leren. De peuterspeelgroep biedt (letterlijk en figuurlijk) die ruimte en de mogelijkheden tot spel en samenspel.

Onze kijk op de peuterspeelgroepen

Het kind is rijk en bekwaam en heeft de kracht en de creativiteit om de wereld te ontdekken en zich te ontplooiën. Een kind is van nature actief, heeft de drang in zich op ontdekking te gaan en geeft zelfsturing aan zijn ontwikkeling. Kinderen hebben een grote nieuwsgierigheid en verbazing ten opzichte van hun omgeving. Ieder kind is uniek en geeft op volstrekt eigen wijze vorm aan het eigen leerproces.

Ieder kind is uniek: gelijkwaardig en verschillend tegelijk

Hoe jonger de kinderen zijn, des te groter zijn de verschillen in ontwikkeling. Aanleg speelt een rol, maar vooral bij jonge kinderen is goed zichtbaar welke invloed een positieve stimulering vanuit de sociale omgeving kan hebben. In het ontwikkelingsverloop van jonge kinderen is het soms hollen of stilstaan. Periodes van weinig groei en snelle ontwikkeling wisselen elkaar af. Kinderen verschillen in biologische aanleg, ontwikkelingstempo, uiterlijk, talige en culturele achtergrond van de ouders en in de mate waarin de thuissituatie een gunstige ontwikkelingsvoorwaarde biedt. Ieder kind heeft zijn eigen verhaal over hoe het zich verwondert en de wijze waarop het de wereld tegemoet treedt. Al deze verschillen werken door op het ontwikkelingsverloop van de peuter.

De peuter is onbevangen, nieuwsgierig, onderzoekend en afhankelijk van de omgeving

Het kind wil groot worden, deel uitmaken van de wereld van de volwassenen. "Als ik later groot ben ga ik met mama trouwen". Hoe ouder het kind is, des te groter zijn mogelijkheden zijn ontwikkeling zelf te sturen. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en

gemotiveerd om te leren. Maar peuters zijn erg afhankelijk van de ondersteuning die de omgeving hen biedt bij het vorm en richting geven aan deze ontdekkingsdrang. Naast ruimte bieden is het daarom ook nodig de peuter sturing te geven. Het jonge kind weet uit zichzelf niet wat de samenleving van hem verwacht en welke vaardigheden nodig zijn om succesvol in de gemeenschap te kunnen participeren. De onbevangingheid van een peuter heeft een groot voordeel: de verwondering zet aan tot ontdekken en vragen stellen. Al spelend leert de peuter veel over de wereld om hem heen.

Kind en omgeving beïnvloeden elkaar

De peuterspeelgroep is bestemd voor kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar. De ontwikkeling van kinderen is het resultaat van een wisselwerking tussen de mogelijkheden van het kind en de omgeving waarin het kind opgroeit en ervaringen opdoet. De term *omgeving* wordt hier ruim opgevat. Het betreft zowel de wijze waarop volwassenen en andere kinderen op de peuter reageren, als het gezin, de buurt, de religieuze gemeenschap, de etnische achtergrond van het kind en de ondersteunende voorzieningen.

Het kind is gericht op het realiseren van ontwikkelingstaken

Ieder kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen wijze. Wel zijn er een aantal kwalitatief verschillende fasen te onderscheiden, herkenbaar bij alle kinderen. De ontwikkelingsfasen worden gekenmerkt door biologische veranderingen, nieuwe sociale verwachtingen en persoonlijke keuzes. Biologische veranderingen bieden nieuwe gedragsmogelijkheden, zoals kruipen en gaan lopen. Het geven van een passend antwoord op deze nieuwe biologische en sociale uitdagingen noemen we *een ontwikkelingstaak*.

Jonge kinderen ontwikkelen zich "al spelend"

Spelactiviteiten spelen een grote rol in het leven van de peuters. Hieronder volgt een aantal voorbeelden van spelend leren. Al spelend oefenen kinderen het hanteren van objecten en de plaats van objecten in de wereld van volwassenen. De taalontwikkeling wordt al spelend gestimuleerd. Al spelend onderhandelen de kinderen over sociale regels, de relaties tussen de peuters in de groep en het gedrag dat bij moeders, vaders, kinderen en andere sociale rollen hoort. Al spelend ontstaat de bewuste behoefte vaardigheden te leren beheersen en daarmee de motivatie om gericht te leren.

Hoofdstuk 2.

Organisatie en werkwijze van de peuterspeelgroepen

De 9 Peuterspeelgroepen in Ooststellingwerf vallen allen onder de eindverantwoordelijkheid van Stichting Scala en worden centraal aangestuurd. Iedere peuter op een peuterspeelgroep bezoekt in principe minimaal 2 dagdelen per week de peuterspeelgroep. Op de ochtend is de openstelling 3,5 uur en op de middag 3 uur. Een peuter kan worden geplaatst zodra hij de leeftijd van 2 jaar heeft bereikt, tenzij er een wachtlijst is. Het streven is de wachtlijsten zo kort mogelijk te houden. Het aantal groepen per peuterspeelgroeplocatie is dus mede afhankelijk van de vraag. Het aantal kinderen per peuterspeelgroep is max. 16 peuters. De begeleiding op de groep wordt verzorgd door twee bevoegde pedagogisch medewerkers, eventueel aangevuld met een stagiaire of een vrijwilliger. De peuterspeelgroep heeft een dorps gebonden functie, dat wil zeggen dat kinderen in principe in het dorp waar ze wonen de peuterspeelgroep bezoeken. Ten aanzien van aanmelding en plaatsing en ouderbijdrage zijn er heldere richtlijnen.

Wennen op de speelgroep

Voor de meeste ouders/verzorgers is de gang naar de peuterspeelgroep een nieuwe ervaring. Ouders en kind maken zich voorafgaand een voorstelling van hoe het zal zijn op de peuterspeelgroep. Naast praktische zaken komt daar ook emotie bij. De zorg en begeleiding van de peuter wordt overgedragen aan de pedagogisch medewerkers. Voor het tot stand komen van een relatie tussen ouders/verzorgers, peuter en pedagogisch medewerkers, is vertrouwen nodig. Daarom is het belangrijk dat de start goed verloopt.

Na aanmelding van een peuter neemt de pedagogisch medewerker contact op met ouders van nieuwe peuters. Er wordt een afspraak gemaakt voor een eerste kennismaking. Ouders (1 of 2) worden met peuter uitgenodigd om kennis te maken. Ouders/verzorgers kunnen dan even met hun peuter de groep bekijken, de andere kinderen zien en bijvoorbeeld ook zien hoe de peuters worden opgehaald door hun ouders. Vervolgens wordt een intake gesprek gevoerd of er wordt een afspraak gemaakt voor het intakegesprek. Het intakeformulier wordt gedeeltelijk samen ingevuld. Belangrijk is dat de juiste gegevens aanwezig zijn op de speelgroep. Tijdens het gesprek wordt de ouder geïnformeerd over de gang van zaken op de peuterspeelgroep en over de invulling van het dagdeel en wat de peuter meeneemt naar de peuterspeelgroep. De ouders/verzorgers kunnen uitgebreid vertellen over hun kind. Zo hebben de pedagogische medewerkers van tevoren al die informatie die belangrijk is voor de opvang van betreffende peuter. Aan het eind van het gesprek wordt de laatste nieuwsbrief meegegeven, het informatieboekje en er wordt afgesproken hoe peuters kunnen worden afgemeld. Het eerste dagdeel wordt de peuter gebracht een kwartier na openingstijd (als de andere ouders weg zijn) dan wordt de nieuwe peuter begroet. Ouder blijft een poosje (15 tot 30 minuten). Afgesproken wordt dat, als er iets bijzonders, de ouder gebeld zal worden.

De peuter wordt het eerste dagdeel een kwartier voor het einde opgehaald. Dan is er gelegenheid de ouder te vertellen hoe het is gegaan.

Is het goed gegaan dan kan de peuter het volgende dagdeel van begin tot eind komen. Is het nog moeilijk voor de peuter dan worden afspraken gemaakt met de ouder over hoe de peuter het beste kan wennen aan de speelgroep (maatwerk).

Werken met de Piramide methode

Op alle peuterspeelgroepen wordt gewerkt met de Piramide methode. Piramide werkt met thema's die aansluiten bij de belevingswereld van het kind, stelt spel centraal en biedt goede aangrijpingspunten voor ontwikkelingsstimulering. Behalve voor de peuters geeft Piramide ook een duidelijk houvast voor pedagogisch medewerkers en voor ouders. De kaders waarbinnen het peuterspeelgroepwerk gestalte krijgt zijn helder en goed over te brengen naar ouders. Zo wordt de gewenste wisselwerking tussen de thuissituatie en de peuterspeelgroep tot stand gebracht. De Piramide-methode is een goede basis gebleken om de VVE (Voorschoolse en Vroegschoolse educatie) in het peuterspeelgroepwerk en de basisscholen gestalte te geven.

Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie

In de gemeente Ooststellingwerf wordt al jaren een actief beleid gevoerd op het gebied van de VVE.

Met de invoering van de Wet Oké is er een gemeentelijk plan gemaakt waarin afspraken zijn vastgelegd over de omschrijving van de doelgroepkinderen, werving en toeleiding en uitvoeringsplaatsen voor VVE. Binnen de doelstelling is het voorkomen van achterstanden een belangrijk aandachtspunt. In de uitvoering is dit verweven met de activiteiten die binnen de peuterspeelgroep plaatsvinden zoals ontwikkelingsstimulering, volgen en signaleren en het vormgeven van de doorgaande ontwikkelingslijn (sluitende aanpak). Het voorkomen en terugdringen van achterstanden op het gebied van taal- en cognitieve ontwikkeling krijgt heel specifiek de aandacht in de Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie (VVE).

In juni 2016 is het omvormingsplan van peuterspeelzaalwerk naar Peuterspeelgroepen goedgekeurd door de gemeente Ooststellingwerf. Peuters bezoeken de peuterspeelgroep op vrijwillige basis. Ze spelen er, ontmoeten er andere kinderen en ontwikkelen zich al spelenderwijs. De doelgroep is ruim, daarbij is echter wel speciale aandacht voor de zogeheten risicokinderen. Deze vormen een bijzondere doelgroep bij de peuterspeelgroepen. Onder de groep risicokinderen vallen die kinderen bij wie de kans bestaat dat hun ontwikkeling niet optimaal verloopt. De oorzaken daarvan zijn divers en kunnen in het kind zelf gelegen zijn, maar ook in bijvoorbeeld de gezinssituatie van het kind. Binnen de peuterspeelgroep zijn er verschillende manieren waarop aan deze kinderen aandacht wordt gegeven. De begeleiding van de peuters wordt gedaan door twee pedagogisch medewerkers op de groep

De mogelijkheden voor de uitvoering van VVE zijn met de omvorming naar de peuterspeelgroep aanzienlijk verruimd. Op alle locaties waar drie dagdelen openstelling is, kan een peuter aan VVE meedoen. Op alle groepen wordt met de VVE methode Piramide gewerkt. Op de VVE locaties zijn de 3 dagdelen VVE in principe voor de peuters vanaf 2,5 jaar.

Hoofdstuk 3.

Wat zien wij als kernopdracht van de peuterspeelgroepen in Ooststellingwerf:

Het creëren van optimale ontwikkelingskansen voor alle kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar door het aanbieden van veelzijdige en passende speelmogelijkheden.

Kerntaken:

- Ontwikkelingsstimulering: de peuterspeelgroep heeft tot taak om de brede ontwikkeling van alle peuters te stimuleren. Dit heeft betrekking op zowel de motorische ontwikkeling als op de sociale-, de emotionele-, de cognitieve-, de creatieve- en de taalontwikkeling.
- Volgen en signaleren: de peuterspeelgroep heeft tot taak ieder kind op een systematische, methodische wijze te volgen in zijn/haar ontwikkeling en welbevinden. Indien daarvoor aanleiding is, dient de peuterspeelgroep zorg te dragen voor een gerichte signalering.
- Vormgeven doorgaande ontwikkelingslijn: de peuterspeelgroep is een schakel in de ontwikkelketen van kinderen en daarmee een essentiële partner in de uitvoering van het lokale jeugdbeleid van de gemeente Ooststellingwerf.

In het verlengde van bovenstaande kernopdracht heeft de peuterspeelgroep ten aanzien van ouders een opdracht op het gebied van afstemming, informatie-uitwisseling en overleg. Tevens vervult de peuterspeelgroep voor ouders een belangrijke vraagbaakfunctie: het is een laagdrempelige voorziening waar opvoedingsuitwisseling plaatsvindt en een plek waar ouders diverse opvoedingsvragen en -problemen neerleggen. De peuterspeelgroep heeft daarin een verwijzende opdracht en fungeert als intermediair bij het tot stand brengen van een opvoeding ondersteunend aanbod. Gerichte opvoedingsondersteuning is geen kernopdracht van het peuterspeelgroepwerk, maar dient door daarin gespecialiseerde voorzieningen uitgevoerd te worden.

Werken aan pedagogische doelen, werken met de Piramidemethode

Peuterspeelgroepen hebben de taak de algehele ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Dit heeft betrekking op alle ontwikkelingsgebieden, zoals motorisch, sociaal, emotioneel, ontwikkeling van waarneming, cognitief(oriëntatie op tijd, ruimte, wereldverkenning, creativiteit en taalvaardigheid). Het methodisch werken vormt een belangrijk instrument voor ontwikkelingsstimulering. Op alle speelgroepen wordt gewerkt met de Piramidemethode. Deze methode gaat uit van een thematische aanpak volgens een duidelijke structuur, waarbij het spel van het kind centraal staat. Elk thema richt zich op **meerdere ontwikkelingsgebieden**, zodat kinderen de gelegenheid krijgen om op alle belangrijke ontwikkelingsgebieden vaardigheden te ontwikkelen. Voor elk thema wordt aan de hand van de reeks "oriënteren, demonstreren, verbreden en verdiepen" een programma opgesteld van activiteiten die tijdens de themaperiode aan bod komen.

Een vaste dagindeling biedt kinderen een duidelijke structuur en een basis om zich veilig te voelen, zodat ze zich vanuit die basis verder kunnen ontwikkelen.

De pedagogisch medewerkers hebben een actieve houding in het stimuleren van het spel met de kinderen. Het gebruik van de Piramidemethode **draagt bij** aan het creëren van een veilige en vertrouwde omgeving. De methode kent een duidelijke structuur (zowel qua activiteiten als inrichting) die gericht is op herkenbaarheid en die daarmee veiligheid en houvast biedt aan peuters.

Met een jaarprogramma wordt vastgesteld welke thema's er aan bod komen.

Hoofdstuk 4.

Pedagogisch handelen

In het kader van het bieden van verantwoorde Kinderopvang, rekening houdend met de ontwikkelingsfase waarin kinderen zich bevinden, wordt ervoor gezorgd dat:

- a. Op een sensitieve en responsieve manier met kinderen wordt omgegaan, respect voor de autonomie van kinderen wordt getoond en grenzen worden gesteld aan en structuur wordt geboden voor het gedrag van kinderen, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen.
- b. Kinderen spelenderwijs worden uitgedaagd in de ontwikkeling van hun motorische vaardigheden, cognitieve vaardigheden, taalvaardigheden en creatieve vaardigheden, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving.
- c. Kinderen worden begeleid in hun interacties, waarbij hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen te onderhouden
- d. Kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij

Pedagogische doelen beleidsplan:

1. Het bieden van emotionele veiligheid
2. Het bevorderen van de persoonlijke competentie
3. Het bevorderen van de sociale competentie
4. Het bevorderen van de morele competentie, overdragen van waarden normen

1. Het bieden van emotionele veiligheid

Veiligheid, vertrouwdheid en geborgenheid zijn basisvoorwaarden voor de peuter om met plezier naar de peuterspeelgroep te gaan en om zich te ontwikkelen. Om zich goed te kunnen ontplooiën heeft een kind het nodig om zich veilig en geborgen te voelen. Een warme vertrouwde relatie met de pedagogisch medewerkers is voor peuters belangrijk. Angsten en onzekerheden hebben een remmende werking. Elementair voor de peuterspeelgroep is het creëren van een veilige en vertrouwde omgeving. Kunnen lachen, huilen, lief en ondeugend zijn in een vertrouwde omgeving, zijn belangrijke leerervaringen voor een kind.

Wat draagt hieraan bij:

De groepen zijn in principe verticaal samengesteld (2-4 jaar). In elke groep is het maximum aantal kinderen 16. De leiding laat kinderen ervaren dat zij er voor hen zijn en dat zij belangrijk zijn voor de leiding. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat kinderen weten wat zij aan hen hebben. Hun houding is voor de kinderen "voorspelbaar". Kinderen worden positief benaderd en gestimuleerd. Zo krijgen ze het gevoel de moeite waard te zijn. De pedagogisch medewerker *begroet alle peuters persoonlijk bij binnenkomst: iedereen wordt gezien door haar. Ze benadert de kinderen op ooghoogte (gaat door de knieën), geeft complimenten, moedigt de peuter aan bij het spel.*

Kinderen krijgen binnen de speelzaal de ruimte om hun emoties te uiten en worden ondersteund om te leren daar op een goede manier mee om te gaan. Het gaat daarbij om het brede scala van emoties. Van blijdschap tot verdriet, van boosheid tot vrolijkheid.

De pedagogisch medewerker benoemt de verschillende emoties die ze ziet bij een peuter: "ik zie dat je heel boos bent", dat is niet fijn voor je.

Er wordt aandacht besteed aan dat kinderen zichzelf en anderen respecteren.

Uitgangspunt is dat ieder kind op "eigen wijze" kan zijn.

Er is respect voor andere culturen en gedachten.

Een peuter die net op de speelgroep is, vindt het moeilijk om tijdens de kring te blijven zitten. De pedagogisch medewerker zegt: hij is nog maar net bij ons en moet nog een beetje wennen. Een andere peuter is snel boos tijdens het spelen. De pedagogisch medewerker zegt: zij vindt het nog moeilijk om samen te spelen, dat moet ze nog leren, wij kunnen haar daarbij helpen.

Kinderen worden op een positieve wijze bijgestuurd. De inrichting van de ruimte is zodanig dat de kinderen zich er snel thuis voelen en zelfstandig kunnen spelen. Dit vergroot het gevoel van zelfvertrouwen.

Peuters krijgen ruimte om zelf keuzes te maken en hun fantasie te volgen in hun spel en bij creatieve activiteiten, ze mogen een roze of blauwe boom schilderen. Bij het knutselen gaat het om het proces en het plezier dat een peuter heeft en niet om het resultaat.

De pedagogisch medewerker is op de hoogte van de thuissituatie en houdt rekening met "spannende" situaties zoals verhuizing, baby geboren in het gezin of ziekte van vader of moeder.

De activiteiten hebben een heldere structuur. Dagritme, regels en rituelen bieden peuters veiligheid en structuur. Een herkenbare dagindeling geeft de peuter houvast. Het gebruik van de Piramidemethode kan bijdragen aan het creëren van een veilige en vertrouwde omgeving. De methode kent een duidelijke structuur (zowel activiteiten als inrichting) die gericht is op herkenbaarheid en die daarmee veiligheid en houvast biedt aan peuters.

De pedagogisch medewerker maakt gebruik van de dagritmekaarten, kondigt aan wat er gaat gebeuren, gebruikt Piramideliedjes bij vaste momenten zoals opruimen en in de kring gaan. De verschillende speelhoeken zijn duidelijk afgebakend, door kasten of bijvoorbeeld tape op de grond.

De gerichtheid op het bieden van veiligheid, vertrouwen en het stimuleren van respectvol omgaan met elkaar moet een grondhouding zijn van degenen die de peuters begeleiden.

2. Het bevorderen van de persoonlijke competentie

De periode van 0-6 jaar wordt gezien als een voorbereiding op het specifieke schoolse leren. In deze voorbereidingsfase is *een brede ontwikkeling* van vaardigheden bij jonge kinderen van groot belang. Bij jonge kinderen zijn de ontwikkelingsgebieden nog erg met elkaar verweven. Vaardigheden uit verschillende ontwikkelingsgebieden hebben invloed op elkaar en op het totale functioneren van de peuter. Voor het gemak worden de volgende ontwikkelingen onderscheiden: de motorische, de sociaal-emotionele, **cognitieve**, taal en creativiteit. De vaardigheden die het jonge kind laat zien zijn erg verweven met de omgeving waar het kind tot dan toe is opgegroeid. In de leeftijd van 1,5 tot 4,5 jaar staat de ontwikkeling van de autonomie, het leren hanteren van impulsen, de sekse, roidentificatie en de omgang met leeftijdsgenootjes centraal. Een peuter, die deze ontwikkelingstaken met succes afrondt, heeft vertrouwen in zichzelf en anderen. *Dit (zelf)vertrouwen en deze veerkracht* zijn de basisvoorwaarden voor de ontwikkeling in het algemeen en leren in het bijzonder.

Peuters hebben een omgeving nodig die de ontdekkingsdrang prikkelt. Spel is dé manier om invulling te geven aan die ontdekkingsbehoefte. Spelen en in het bijzonder samenspelen is daarmee de motor voor de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar. Ze leren daarmee ook vaardigheden (taal, ordenen, begrip van ruimte) die noodzakelijk zijn om te kunnen leren. De peuterspeelgroep biedt (letterlijk en figuurlijk) die ruimte en de mogelijkheden tot spel en samenspel.

Stimuleren van de fantasie door inrichting diverse hoeken

Het spelprogramma gaat uit van vrij spel en gericht spel (als onderdeel van de thema-activiteiten). Pedagogisch medewerkers hebben een actieve rol in de spelverrijking en hebben daarbij aandacht voor de individuele peuter. Door meespelen en begeleiden stimuleren zij **de peuter** in hun spel en hun ontwikkeling.

De pedagogisch medewerker speelt mee in de huishoek, zet materiaal klaar om spel uit te lokken.

Treintje spelen; de peuter zit aan het stuur. Vraag van pedagogisch medewerker: "waar ga je naar toe?"

Kleien van bijv. paddenstoel in de herfst.

Peuter zelf een boek laten voorlezen / navertellen.

De peuters delen fruit in de kring, openen zelf hun fruitbakje, halen zelf de bananenschil eraf en doen die daarna in de prullenbak. De peuters doen zoveel mogelijk zelf bij wc bezoek zoals uit- en aankleden, doorspoelen, handen wassen, kraan open / dicht en klimmen zelf op aankleedtafel via trapje.

De peuters doen zelf de jas aan, oudere peuters proberen zelf de rits dicht te doen. De pedagogisch medewerker geeft peuters gelegenheid te laten vertellen wat er is, wat ze nodig hebben. Peuters worden gestimuleerd zelf speelgoed op te ruimen, fietsen weg te zetten

3. Het bevorderen van de sociale competentie

(Zelf)vertrouwen, veerkracht en competentiemotivatie zijn de basisvoorwaarden voor een goede ontwikkeling van jonge kinderen. Goed kunnen omgaan met leeftijdsgenoten heeft bovendien een positief effect op de latere schoolprestaties.

De basis voor goed om kunnen gaan met leeftijdsgenoten en volwassenen wordt dus al gelegd in het succesvol afronden van eerdere ontwikkelingstaken. Zijn de ontwikkelingstaken niet goed afgerond, dan blijft het jongere ontwikkelingstaakgedrag geactiveerd of het wordt opnieuw geactiveerd. Er zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen die aan het kind, de omgeving en de wisselwerking tussen het kind en de omgeving liggen. Het uitblijven van het succesvol afronden van een ontwikkelingstaak, kan zich uiten in de emotionele reactie, zoals emotionele instabiliteit. Het niet goed afronden van biologische ontwikkelingstaken, zoals hechting, heeft voor een jeugdige grote gevolgen.

Kinderen hebben een grote nieuwsgierigheid en verbazing ten opzichte van hun omgeving. Ieder kind is uniek en geeft op volstrekt eigen wijze vorm aan het eigen leerproces. Alles wat een kind meemaakt, is een bouwsteen in de vorming van zijn persoonlijkheid. Het kind is gericht op het realiseren van ontwikkelings-taken: het kind leert al spelend nieuwe vaardigheden. Kinderen zijn uit op contact en communicatie. Ze willen hun omgeving duidelijk maken wat er in hen leeft. Dat doen ze op velerlei manieren. Het kind leert door imitatie en samenspel met zijn leeftijdsgenoten. In de interactie tussen volwassenen en kind sluit de pedagogisch medewerker bij de beleving en de behoefte van het kind aan. Het kind is afhankelijk van de ondersteuning die de omgeving biedt. Kinderen hebben behoefte aan ruimte, vrijheid en een plekje voor zichzelf.

(Zelf)vertrouwen, veerkracht en competentiemotivatie zijn de basisvoorwaarden voor een goede ontwikkeling van jonge kinderen. Goed kunnen omgaan met leeftijdsgenoten heeft bovendien een positief effect op de latere schoolprestaties.

De basis voor goed om kunnen gaan met leeftijdsgenoten en volwassenen wordt dus al gelegd in het succesvol afronden van eerdere ontwikkelingstaken. Zijn de ontwikkelingstaken niet goed afgerond, dan blijft het jongere ontwikkelingstaakgedrag geactiveerd of het wordt opnieuw geactiveerd. Er zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen die aan het kind, de omgeving en de wisselwerking tussen het kind en de omgeving liggen. Het uitblijven van het succesvol afronden van een ontwikkelingstaak, kan zich uiten in de emotionele reactie, zoals emotionele

instabiliteit. Het niet goed afronden van biologische ontwikkelingstaken, zoals hechting, heeft voor een jeugdige grote gevolgen.

Wat draagt hieraan bij:

De groepsexploratie die dagelijks plaatsvindt legt steeds een duidelijke koppeling naar het thema en de verschillende onderdelen van het thema die aan bod komen. De groepsexploratie is bovendien het moment waarop de ontwikkeling van de specifieke vaardigheden (met betrekking tot taal, muzikale vorming, cognitie en **sociale ontwikkeling**) met spel gericht gestimuleerd wordt.

In de kring interactief voorlezen, de praatplaat samen bekijken en benoemen wat je ziet, thematafel samen inrichten en benoemen.

Knutselen, knippen, puzzelen, bouwen met blokken, buiten spelen en beweegactiviteiten

Bij spelletjes wachten op je beurt, luisteren naar elkaar in de kring, spelen / rekening houden met elkaar in de huishoek en bouwhoek, samen spelen met materialen betekent soms ook delen van deze materialen. “Nu mag jij met de trommel, dan luisteren wij naar jou, dan gaan we allemaal klappen en daarna mag zij met de trommel en dan luisteren we naar haar”. De pedagogisch medewerkers werken zo veel mogelijk met “echte” materialen waarbij de peuters kunnen ruiken, proeven, voelen, zien en horen.

Praktijkvoorbeelden:

We werken met twee kringen. In de eerste kring zijn we themagericht bezig en oefenen we met de sociale vaardigheden zoals:

Wie zitten er in de kring, hoe heten de kinderen, hoe heten de juffen, hoeveel kinderen zijn er hoeveel jongens en hoeveel meisjes.

We stimuleren de kinderen elkaar te helpen bijvoorbeeld: kun jij dat puzzelstukje oppakken voor x? Kun jij helpen haar bakje open te maken?

Elkaar vragen om speelgoed, dank je wel zeggen als je iets krijgt. Sorry zeggen, ik zal het niet weer doen.

4. Het bevorderen van de morele competentie, overdragen van waarden, normen en regels.

De peuterspeelgroep draagt eraan bij dat peuters zich waarden en normen eigen maken. Aan peuters wordt uitgelegd waarom bepaalde dingen waardevol zijn. Kinderen wordt geleerd dat bij anderen dingen soms anders gaan. De pedagogisch medewerker is verantwoordelijk voor het overdragen en het handhaven van de regels en rituelen zoals die op de peuterspeelgroep gelden. Door te reageren en in gesprek te gaan met kinderen ervaart een kind wat goed en niet goed is. Het kind leert verantwoordelijk te zijn voor zijn eigen gedrag. Het voorbeeld gedrag van de pedagogisch medewerker is hierbij belangrijk.

Regels en grenzen

Mede vanuit het oogpunt van veiligheid zijn er een beperkt aantal duidelijke regels op de groep. Deze worden door de pedagogisch medewerkers in de betreffende situaties herhaald en uitgelegd. Bij de formulering van regels wordt genoemd wat kinderen wél horen te doen.

De pedagogisch medewerker benoemt en legt regels uit: buiten mag je rennen, binnen hebben we geen ruimte daarvoor, dan krijgen we botsingen. Als afsluiting van de kring zegt de pedagogisch medewerker: “voordat we gaan knutselen / buiten spelen ruimen we de stoeltjes op”.

Regels worden consequent toegepast. Hierbij wordt rekening gehouden met het ontwikkelingsniveau van het kind. Bovendien vraagt elke situatie zijn eigen aanpak. Een kind dat vaak grenzen aftast, wordt anders benaderd dan een kind dat voor het eerst een regel negeert. Als er van een regel wordt afgeweken, wordt de reden uitgelegd. Kinderen worden gestimuleerd om zich verbaal te uiten en pedagogisch medewerkers tonen het voorbeeld. Uitleg

is ook belangrijk om te zorgen dat het kind de regels begrijpt. Door de regels weet het kind tot hoever het mag gaan en het ervaart wat er gebeurt als het de grenzen overschrijdt. Door kinderen aan te spreken op wat zij doen, leren zij de consequenties van hun gedrag. De kinderen worden op een positieve wijze benaderd. Door positieve aandacht wordt gewenst gedrag gestimuleerd. Als een kind de afgesproken grenzen overschrijdt, kan het nodig zijn voor een pedagogisch medewerker om het gedrag te corrigeren.

Het corrigeren van gedrag

Bij het corrigeren van gedrag wordt gekeken naar het individuele kind en nagegaan wat de oorzaak van het gedrag zou kunnen zijn (bv. verveling, onzekerheid, omstandigheden thuis). De pedagogisch medewerkers kunnen op deze manier wellicht de oorzaak van het gedrag wegnemen of hier rekening mee houden. De pedagogisch medewerker maakt altijd een bewuste afweging om het gedrag te negeren, een alternatieve oplossing te zoeken (positief ombuigen met concrete suggesties, specifieke uitleg en/of voordoen wat je bedoelt) of het gedrag te corrigeren.

Het ongewenste gedrag wordt zo mogelijk genegeerd. De peuter wordt afgeleid en begeleid naar een andere plek om daar verder te kunnen spelen en even uit de situatie gehaald.

De pedagogisch medewerker vraagt aan de peuter: “wat is er gebeurd?” en betreft de peuter bij de oplossing van een probleem.

Als laatste waarschuwen: “als het nog één keer gebeurt ga je even aan de tafel zitten”.

Gedrag wordt gecorrigeerd op een manier die binnen de belevingswereld van het kind past en niet het zelfvertrouwen van het kind ondermijnt. Pedagogisch medewerkers zijn consequent en zij zorgen ervoor dat de aangekondigde consequentie uitvoerbaar is. De pedagogisch medewerker zorgt dat het gedrag en niet het kind wordt afgekeurd.

De pedagogisch medewerker laat blijken dat zij het kind, ondanks zijn gedrag, nog lief blijft vinden. Dit versterkt de eigenwaarde van het kind. Pedagogisch medewerker en kind maken het altijd weer goed. Wanneer het kind gedrag vertoont dat vaak gecorrigeerd wordt, dan wordt dit besproken tijdens een teamoverleg en kunnen eventueel verdere stappen worden ondernomen. *De pedagogisch medewerker beloont positief gedrag, “wat goed dat je dat opgeruimd hebt”, steekt duimen omhoog, geeft aai over de bol.*

Hoofdstuk 5.

“De Speel(leer)omgeving”

Ontwikkeling vraagt een speelomgeving die prikkelend en stimulerend is op een zodanige manier dat kinderen durven te spelen en op den duur steeds meer hun eigen spel kunnen invullen. Dit vraagt om variatie in de speelmogelijkheden, maar ook om de mogelijkheid dat een kind in toenemende mate zelfstandig invulling aan het spel kan geven. Teveel prikkels en een ongestructureerde omgeving kunnen leiden tot een gevoel van onveiligheid en drukte. Het is dus noodzakelijk om in de inrichting hier een goed evenwicht in te vinden. Piramide gaat uit van een inrichting waarbij er verschillende hoeken worden gecreëerd, zoals de huishoek, de bouwhoek, de ontdekhoek en de crea hoek. De ervaring is dat deze aanpak zowel diversiteit als structuur biedt. Deze inrichting stelt wel eisen aan de accommodatie.

De ontdektafel is afgestemd op het thema. In thema wonen wordt bijv. de bouwhoek aangepast, in thema verkeer wordt een autohoek gemaakt met zebrapad. Sinterklaastijd: bij de verkleedkleden Sint en Pietenpakken. Zandtafel wordt herfstbak met bladeren, kastanjes en met bloeiende bolletjes erin wordt het een lentebode. De ontdektafel / hoek geeft peuters de gelegenheid om zelf te ontdekken maar ook om ervaringen na te spelen. Soms is de ontdektafel / hoek een winkeltje of een ziekenhuis.

Ook in de huishoek kunnen peuters oefenen met situaties zoals eten koken, afspraken maken, rollen verdelen in het spel. De pedagogisch medewerker schuift soms aan om het spel te verrijken, stelt een vraag waardoor het spel verder kan of voegt een attribuut toe om het spel en de ervaring verder te verdiepen.

Ook voor het spelmateriaal geldt dat het prikkelend en stimulerend moet zijn, zonder dat er sprake is van overdaad. Het spelmateriaal moet goed afgestemd zijn op de verschillende ontwikkelingsgebieden, zodat peuters in de gelegenheid gesteld worden op al deze gebieden door spel vaardigheden te ontwikkelen. In bijna alle peuterspeelzalen spelen en werken de kinderen in het speelwerklokaal.

Grote bouwblokken voor de grove motoriek in bouwhoek. In de huishoek is ruimte voor fantasiespel. Op de bank kan de peuter rustig een boekje lezen. Aan tafel wordt geknipt, geplakt, gekleid of gepuzzeld.

De ruimte wordt zoveel mogelijk duidelijk afgebakend, aparte plek voor rustig en actief spel. Fietsen, ballen en zandbakspelgoed gebruiken we buiten.

Buitenspelen

Wij zijn een groot voorstander van het buitenspelen. Alle peuterspeelzalen zijn voorzien van een buitenspeelsterrein. De buitenruimte is een informele plek om elkaar te ontmoeten, te spelen en te fantaseren. Het is belangrijk dat de buitenruimte, ook voor de pedagogisch medewerkers, een prettige plek is. Goede bezonning en beschutting dragen hieraan bij. Kinderen die regelmatig buitenspelen, zich kunnen uitleven, zitten beter in hun vel. De buitenruimte nodigt uit tot bewegen en is goed voor de ontwikkeling en gezondheid. Ook de zintuigen worden op een andere manier geprikkeld. Buiten is er gelegenheid voor motorische en sociale activiteiten. Kinderen worden gestimuleerd om verschillende vaardigheden te ontwikkelen. Er is letterlijk meer ruimte om te ontdekken en te ontwikkelen. We proberen zoveel mogelijk onder alle weersomstandigheden naar buiten te gaan.

Buiten kunnen peuters aan de slag met: stoepkrijt tekenen op de tegels of (bij warm weer) verven met water, bellen blazen, spelen met bootjes en gieters. Zandbakspel: taartjes bakken / eten, spelen met kiepautootjes en schep etc., water erbij / modder voelen.

De pedagogisch medewerker stimuleert de peuters bij het klimmen, van de glijbaan gaan, gooien en vangen van de bal, ze speelt mee in de zandbak, bij het speelhuisje en volgt de peuters in het fantasiespel.

In het bieden van geborgenheid is de actieve rol van de groepsleiding een essentieel onderdeel in de wijze waarop het buiten spelen plaatsvindt. Pedagogisch medewerkers hebben een

actieve houding en de taak de kinderen te observeren, te begeleiden en te stimuleren in het opdoen van ervaringen. Er is aandacht voor de kinderen en de behoefte van elk kind. Men is zich ervan bewust dat kinderen ruimte nodig hebben om zelfstandig te leren functioneren, om te kunnen experimenteren en zelf keuzes te maken. Integraal onderdeel van de activiteiten op de peuterspeelgroep is de stimulering van de persoonlijke ontwikkeling en redzaamheid. Het is belangrijk kinderen te stimuleren zoveel mogelijk zelf te doen. Hierbij moet natuurlijk goed rekening worden gehouden met de grenzen die de peuterleeftijd wat dit betreft met zich meebrengt. De nadruk op de stimulering van zelfstandigheid, zelfredzaamheid en weerbaarheid moet een grondhouding zijn van degenen die de peuter begeleiden. Dit geldt overigens ook voor de gerichtheid op ontwikkelingsstimulering in brede zin.

Hoofdstuk 6.

Volgen en signaleren, doorgaande ontwikkelingslijn

Het bieden van optimale ontwikkelingskansen houdt in dat elk kind de aandacht en zorg geboden wordt die het nodig heeft. Om goed bij de ontwikkelingsbehoeften van jonge kinderen aan te kunnen sluiten, moet elk kind op systematische wijze in zijn of haar ontwikkeling en welbevinden worden gevolgd.

Peutervolgsysteem

Pedagogisch medewerkers observeren de kinderen dagelijks tijdens hun aanwezigheid op de peuterspeelgroep. Op basis daarvan kunnen ze kinderen gericht stimuleren en begeleiden. Om een duidelijk beeld over de ontwikkeling van het kind te krijgen wordt tijdens de speelgroepperiode een peuterobservatielijst ingevuld. Aan de hand van deze peuterobservatielijst wordt systematisch gekeken naar een aantal aspecten die van belang zijn voor de ontwikkeling van het kind, zoals zelfredzaamheid, zelfregeling, weerbaarheid, welbevinden, contact met anderen, motoriek, creativiteit, spelen, werken, taalontwikkeling en denkontwikkeling. Aan de hand van de observatiegegevens kunnen pedagogisch medewerkers kinderen gericht begeleiden en stimuleren. Peuters van 3 jaar of ouder worden twee keer per jaar getoetst. Deze toetsen geven een beeld van de ontwikkeling van kinderen op het gebied van taal, rekenen en op het gebied van ordenen. Tegelijkertijd met de toetsen vult de pedagogisch medewerker de observatielijst in. Aan de hand van de uitkomsten hiervan bekijken de pedagogisch medewerkers op welke gebieden kinderen ondersteuning nodig hebben. Als er ondersteuning nodig is (om een ontwikkelingsachterstand te voorkomen of terug te dringen) dan krijgt het kind een gericht stimuleringsprogramma. Op alle locaties die drie dagdelen of meer open zijn kan een peuter 3 dagdelen VVE volgen.

Overgang naar basisonderwijs

Voordat een peuter de speelgroep verlaat vindt een oudergesprek plaats. Aan de hand van observatielijsten en toetsen heeft de pedagogisch medewerker de ontwikkeling van het kind in kaart gebracht. Als er bijzonderheden zijn dan worden deze besproken met de ouders. In principe tekenen ouders voor akkoord van overdracht gegevens naar de basisschool op het moment dat hun peuter wordt ingeschreven op de speelgroep. Indien ouders daarmee instemmen dan worden de kindgegevens overgedragen aan de basisschool of eventueel een andere instelling, die het instelling die het kind gaat bezoeken. De wijze waarop de overdracht van gegevens plaatsvindt, is vastgelegd in een protocol.

Signalering

De peuterspeelgroep is ook een belangrijke vindplaats van (mogelijke) ontwikkeling /gedragsproblemen bij kinderen. Door het observeren en volgen is het mogelijk eventuele problemen in ontwikkeling of in gedrag vroegtijdig in beeld te brengen en daarop te reageren. De oorzaken daarvan kunnen divers zijn. Soms kunnen deze problemen met gerichte extra aandacht of tutoring aangepakt worden. Bij meer complexe problemen is doorverwijzing naar andere instanties noodzakelijk. De peuterspeelgroepen participeren met het oog hierop in netwerken van instanties die betrokken zijn bij jonge kinderen.

Specifieke aandacht voor risicokinderen

Voor sommige kinderen bestaat het risico dat hun ontwikkeling (in de breedste zin van het woord) problematisch verloopt. Soms zijn deze risico's al voor de plaatsing op de peuterspeelgroep bekend, soms blijken deze risico's als het kind de peuterspeelgroep enige tijd heeft bezocht (zie ook bij signalering). Voor al deze kinderen is bewaking van de ontwikkelingsvoortgang van groot belang.

Signaleren van problemen

Wanneer er complexere problemen zijn en de pedagogisch medewerker het vermoeden heeft dat de ontwikkeling van het kind afwijkt van het normale patroon wordt dit altijd met ouders besproken. Vervolgens kunnen er, na overleg met team en leidinggevende en met toestemming van de ouders, verdere stappen worden ondernomen.

Dit kan een uitgebreidere observatie inhouden, het afspreken van een oudergesprek en/of het verzoeken tot het inschakelen van externe deskundigen, bijvoorbeeld de JGZ of het Vroeghulpteam. De opvang heeft een signalerende en doorverwijzende functie. De pedagogisch medewerker gaat strikt vertrouwelijk om met de informatie betreffende de ontwikkeling van de kinderen die aan haar zorg zijn toevertrouwd.

Werken met de meldcode

Bij het vermoeden van mishandeling geldt een ander plan van aanpak. De VVE-coördinator van de peuterspeelgroepen is aandacht functionaris en kan in het geval van een vermoeden collega's ondersteunen in het nemen van verdere stappen. Bij Scala werken we volgens de landelijke meldcode voor Kinderopvangorganisaties. In het protocol kindermishandeling staan de te nemen stappen uitgebreid beschreven.

Verwijsindex

Zorgen rond een kind kunnen worden geregistreerd in de verwijsindex. Registratie vindt plaats na een zorgvuldige afweging van de verkregen signalen (de zogenaamde meldcriteria). In het kader van vroegtijdige signalering is het belangrijk dat er bij problemen rond een kind samenwerking met andere instanties ontstaat die ook te maken hebben met het betreffende kind. Hiervoor is als middel de verwijsindex ingevoerd. De verwijsindex is een geautomatiseerd systeem waarin verschillende partijen een signaal rond zorg betreffende een kind kunnen doen. Op het moment dat er vanuit meerdere instanties een signaal komt (bijvoorbeeld school en BSO), ontstaat er een match. Op dat moment wordt er een bepaalde instantie verantwoordelijk voor het oppakken van het verdere traject (de hiërarchie hiervoor is vooraf bepaald). Een signaal geven kun je altijd: je meldt dan aan de ouder dat er zorgen zijn en dat je dit signaal meldt. Op het moment dat er een match is en er informatie-uitwisseling tussen instanties plaats gaat vinden, moet de ouder toestemming geven. Men hoopt hiermee een betere samenwerking tot stand te brengen in het geval er problemen gesignaleerd worden rond een kind, dat er betere afstemming en coördinatie plaatsvindt en er hierdoor adequater kan worden gehandeld in het belang van het kind.

Peuterspeelgroepen en doorgaande ontwikkelingslijn

Afstemming tussen de opvoeding thuis en in de peuterspeelgroep is voor de ontwikkeling van jonge kinderen erg belangrijk. Ouders en beroepsopvoeders moeten informatie uitwisselen, zodat duidelijk wordt wat de ontwikkelingsbehoeften van het kind zijn. Alleen dan kunnen opvoeders kinderen optimale ontwikkelingskansen bieden.

De peuterspeelgroep is één van de schakels in de vele voorzieningen die zich op de ontwikkeling van kinderen richten. Het is daarmee een essentiële partner in de uitvoering van lokaal jeugdbeleid. Partner in het lokaal jeugdbeleid zijn, betekent dat peuterspeelgroepen hun aanbod in samenwerking met andere voorzieningen uitvoeren. Waar nodig verwijst de peuterspeelgroep naar andere voorzieningen. Het aanbod voor ouders en kinderen komt in onderling overleg met andere voorzieningen tot stand.

Concreet betekent een sluitende aanpak en een doorgaande lijn dan ook het volgende:

Een doorgaande lijn tussen ouders en pedagogisch medewerkers informatie-uitwisseling overleg en afstemming.

Een doorgaande lijn tussen peuterspeelgroep en voorzieningen die zich richten op kinderen in dezelfde leeftijdsfase, zoals de Stapprojecten, het consultatiebureau (JGZ) en hulpverlening: informatie-uitwisseling, overleg en afstemming.

Een doorgaande lijn tussen peuterspeelgroep en voorzieningen die zich, na elkaar, met dezelfde peuters bezighouden. Zoals bij een opeenvolgende leeftijdsfase: informatie-uitwisseling, overleg en afstemming, bijvoorbeeld tussen peuterspeelgroep, kinderopvang en basisschool, naschoolse opvang, dagbehandeling of speciaal onderwijs.

Integraal werken binnen Stichting Scala

Binnen Stichting Scala wordt integraal gewerkt. Hierdoor vindt afstemming plaats tussen de verschillende werksoorten en kunnen signalen, problemen in hun totale context aangepakt

worden. Er is daarbij een systematische afstemming tussen de peuterspeelgroepen en andere werksoorten zoals opvoedingsondersteuning en hulpverlening. In het kader van VVE worden de VVE-methode Piramide, Opstapje, Opstap en VVE thuis op elkaar afgestemd. Daar waar mogelijk worden zaken in gezamenlijkheid opgepakt. Naast de peuterspeelgroepen worden ook vanuit de Opvoedingsondersteuning activiteiten gericht op kinderen in de peuterleeftijd uitgevoerd. De activiteiten van de peuterspeelgroepen en de Opvoedingsondersteuning kunnen elkaar versterken.

Waar mogelijk wordt hier gebruik van gemaakt. Het kan daarbij gaan om individuele trajecten voor kinderen en hun ouders zoals Opstapje of VVE thuis. Goede kennis van de mogelijkheden die de verschillende werksoorten bieden en uitwisseling van ervaring en deskundigheid tussen medewerkers is van groot belang.

Contacten met externe instanties door middel van:

- Overdracht van kind gegevens naar de basisschool

Van iedere peuter worden, indien de ouders daar geen bezwaar tegen hebben, aan de basisschool die de peuter gaat bezoeken observatie-, toets- en eventuele aanvullende gegevens overgedragen. Indien noodzakelijk vindt aanvullend overleg plaats. De handelwijze is vastgelegd in een protocol, dat in samenspraak met het basisonderwijs is opgesteld.

Doordat de peuterspeelgroepen steeds meer gehuisvest zijn in scholen, brede scholen of het IKC zijn daar optimale kansen aanwezig om de doorgaande lijn vorm te geven.

NB: De overdracht van kind gegevens naar de BSO is nog niet geregeld.

Samenwerking met het gebiedsteam

Het CJG is opgegaan in het gebiedsteam Ooststellingwerf. Als er signalen zijn of daadwerkelijke problemen wordt verwezen naar het gebiedsteam.

Participatie in de Brede School en het IKC

De peuterspeelgroepen in Haulerwijk en Oosterwolde participeren in de Brede School. In Oosterwolde is peuterspeelgroep de Krullebaar gehuisvest in het IKC. De speelgroepen zijn nauw betrokken bij de inhoudelijke ontwikkeling van de Brede School en IKC en de afstemming van de pedagogische werkwijze.

Doorverwijzing naar andere instellingen

Dit betreft zowel de doorverwijzing van kinderen naar de peuterspeelgroep als doorverwijzing vanuit de peuterspeelgroep naar andere instellingen. GGD/Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar, logopedie, Kinderopvang en VTO/Vroeghulp.

Hoofdstuk 7.

Verzorging

De peuterspeelgroep is een veilige plaats voor peuters. Dit stelt eisen aan de accommodatie en de manier waarop kinderen verzorgd worden.

Lichamelijke verzorging

Hygiëne

De peuterspeelgroep betreft de peuters bij algemeen gebruikelijke gewoonten en handelingen betreffende hygiëne. De pedagogisch medewerker heeft een voorbeeldfunctie in de dagelijkse hygiëne en verricht die preventieve handelingen die nodig zijn, zoals handen wassen na toiletgebruik.

Ieder dagdeel is er een moment dat de kinderen iets eten en drinken. Dit vormt een van de rituelen op de speelgroep.

De pedagogisch medewerkers hebben ook een verzorgende taak naar kinderen toe. Uitgangspunt hierbij is kinderen ook zoveel mogelijk te stimuleren tot zelfstandig handelen. Dit geldt zowel op het gebied van zindelijkheid als op gebieden van aan- en uitkleden en dergelijke. Uiteraard mogen hier aspecten van veiligheid en hygiëne niet bij in het geding komen. Er wordt rekening gehouden met de opvoedingswensen van ouders en met hygiëneregels.

Gezondheidsrisico's

Het al dan niet toelaten van dieren in een groepsruimte is afhankelijk van de mogelijke gezondheidsrisico's van individuele kinderen. Het wordt per peuterspeelgroep beoordeeld. Ten aanzien van de hygiëne en infectieziekten in de peuterspeelgroep worden de voor-, schriften van de GGD gevolgd.

Ziekte

Uitgangspunt is dat zieke kinderen geen gebruik mogen maken van de peuterspeelgroep, bij twijfel overleggen de pedagogisch medewerkers met de ouders.

Voeding

Aan ouders worden adviezen gegeven over meegebrachte voeding en traktaties. In de peuterspeelgroep wordt, indien nodig, rekening gehouden met specifieke eetgewoonten, zoals dieet en allergie en met cultuurgebonden eetgewoonten. Op het gebied van veiligheid (eerste hulp, brandveiligheid) zijn alle pedagogisch medewerkers adequaat opgeleid. Jaarlijks gaan de pedagogisch medewerkers naar een herhalingscursus BHV.

Hoofdstuk 8.

Ouderbetrokkenheid

Voor ouders

De peuterspeelgroep heeft een functie in de ondersteuning van ouders bij opvoeding en ontwikkelingsstimulering. Pedagogisch medewerkers zijn vraagbaak en klankbord. Daarnaast kan via de peuterspeelgroep gerichte informatie aan ouders worden verstrekt. De peuterspeelgroep heeft een belangrijke functie als ontmoetingsplaats voor ouders. De peuterspeelgroep is een laagdrempelige voorziening waar veel ouders binnenkomen. Gekoppeld aan de peuterspeelgroepen kunnen ook ouderactiviteiten ontwikkeld worden of kunnen ouders gestimuleerd worden gebruik te maken van faciliteiten in bijvoorbeeld een brede school of IKC.

Met ouders

Ouders en pedagogisch medewerkers dragen gezamenlijk bij aan de ontwikkeling van de peuter. De peuterspeelgroep vormt daarin een aanvulling op de thuissituatie. Een goede wisselwerking tussen peuterspeelgroep en ouders/verzorgers is essentieel.

Dit gebeurt door:

- *mondelijke en schriftelijke informatieverstrekking;*
- ouders de gelegenheid te geven af en toe “mee te lopen”;
- door overleg met ouders over hun peuter;
- er vindt overleg met de ouders plaats als door het volgen en signaleren blijkt dat er extra aandacht voor een kind nodig is. Concreet gebeurt dit op een moment dat een kind voor tutoring in aanmerking komt. Ook in andere situaties kan dit gebeuren.
- het organiseren van ouderavonden.

Mentorschap

Elk kind heeft een eigen mentor toegewezen gekregen. Deze mentor (pedagogisch medewerker) bespreekt de ontwikkeling van het kind met de ouders. Zij is ook aanspreekpunt voor de ouders als zij vragen hebben over de ontwikkeling en welbevinden van het kind. In elke peuterspeelgroeplocatie zijn de peuters verdeeld over de pedagogisch medewerkers. De verdeling van de peuters is eerst pragmatisch aangepakt. Gekeken is naar de pedagogische medewerkers die ook de toets gesprekken voeren met de ouders. In de loop van het schooljaar moet er een herverdeling plaatsvinden zodat er een logischer manier van mentorschap gaat ontstaan.

Door ouders

De peuterspeelgroep kan niet zonder de betrokkenheid van ouders. Het wordt van belang geacht dat ouders meedenken over dat wat er op de peuterspeelgroep gebeurt, de beleidskeuzes en de invulling daarvan. Elke afzonderlijke speelgroep heeft een oudercommissie. Deze oudercommissie kan bijzondere activiteiten organiseren (viering van feesten, laatste schooldag, en dergelijke) en kan de pedagogisch medewerkers ondersteunen door het organiseren van andere noodzakelijke hand - en spandiensten.

Twee van de negen locaties hebben meer dan 50 peuters daar is de OC gemachtigd mee te denken in beleid en te adviseren. Aangezien wij het ook van belang vinden dat ouders van de kleinere locaties meedenken in beleid is er een COP. (Centraal Overleg Peuterspeelgroepen). In dit COP zijn alle peuterspeelgroepen vertegenwoordigd.

Ook vinden wij het van belang de mening van ouders te weten over de peuterspeelgroepen. Er wordt zo mogelijk elke twee jaar een klanttevredenheidonderzoek uitgevoerd. Uiteraard krijgen ouders ook tussentijds de gelegenheid om eventuele problemen of knelpunten aan te geven. Mocht er geen oplossing worden gevonden dan kunnen ouders en oudercommissies zich wenden tot het Klachtenloket Kinderopvang en de geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Scala is hierbij aangesloten.

Als laatste is ook de praktische hulp van ouders onontbeerlijk voor de peuterspeelgroepen. Ouders wordt gevraagd om hand- en spandiensten te verlenen zoals het helpen bij opruimen en “de Speelgoed schoonmaak”.

Hoofdstuk 9.

Kwaliteitswaarborgen

Om het werk op de peuterspeelgroepen gedegen uit te voeren is een voortdurende bewaking en bevordering van kwaliteit nodig. Deze richt zich op:

Kwaliteit van de begeleiding pedagogisch medewerkers

Functieprofielen en taakomschrijving:

In het kader van het functieloogebouw zijn voor alle medewerkers waaronder pedagogisch medewerkers duidelijke functieprofielen opgesteld, waarin op hoofdlijnen de taken van medewerkers benoemd worden. In aanvulling hierop worden de concrete taken van pedagogisch medewerkers en tutoren verder uitgewerkt.

De functieprofielen en taakomschrijvingen worden gebruikt bij het voeren van ontwikkelingsgesprekken met de medewerkers.

Kwalificatie-eisen:

Een opleiding op MBO-niveau is noodzakelijk. De pedagogisch medewerkers dienen minimaal in het bezit te zijn van een MBO opleiding SAW/ SPW 3 of een daarmee vergelijkbare opleiding. Daarnaast dienen ze over een 3 F taalniveau te beschikken.

NB: Alle medewerkers van Scala hebben inmiddels de kwalificatie 3F behaald.

Deskundigheidsbevordering:

Het werk op de peuterspeelgroepen is de afgelopen jaren sterk in beweging, een ontwikkeling die nog verder doorgaat. Voor de medewerkers betekent dit dat zij over competenties moeten beschikken die afgestemd zijn op de - veranderende - eisen die het werk stelt. Het is daarom noodzakelijk voortdurend en systematisch aandacht te besteden aan deskundigheidsbevordering zowel door scholing als door coaching.

Trainingen

Scala besteedt ruime aandacht aan de ontwikkeling van deskundigheid bij haar pedagogisch medewerkers. Zo worden al onze medewerkers geschoold in kennis van de diverse ontwikkelingsfasen van de kinderen, het ontwikkelingsgericht begeleiden en het daarop afgestemde handelingsgericht observeren en in het werken met een ondersteuning biedende methode voor- en vroegschoolse educatie. Naast het bieden van trainingen ondersteunen wij onze medewerkers door hen te coachen op de werkvloer.

Vrijwilligers

Nu de omvorming naar peuterspeelgroepen een feit is zijn we niet meer afhankelijk van vrijwilligers. Dat wil niet zeggen dat ze nu niet meer welkom zijn. Alleen zal ons beleid erop gericht zijn vrijwilligers die vertrekken in principe niet te vervangen. De begeleiding van de peutergroepen is in handen van twee gediplomeerde pedagogisch medewerker die ondersteund kunnen worden door een stagiaire of een vrijwilliger.

Hoofdstuk 10.

Kwaliteit van de accommodatie

Voor een optimale ontwikkelingsstimulering zijn goede, uitdagende, schone en veilige accommodaties nodig. Alle peuterspeelgroepen zijn inmiddels gehuisvest in optimale accommodaties. Voor de binnenruimte is het van belang dat deze voldoende ruimte per peuter biedt om diversiteit van activiteiten aan te bieden. De peuterspeelgroepen van Oosterwolde en Haulerwijk zijn gehuisvest in brede scholen en één in een IKC. De peuterspeelgroep van Waskemeer en Oldeberkoop in een MFA, die van Appelscha in een zelfstandig gebouw van de woningstichting en genieten een optimale kwaliteit. De peuterspeelgroepen van Makkinga, Donkerbroek en Elsloo zitten bij de basisschool in.

Naast een geschikte binnenruimte moet de speelgroep ook over een geschikte buitenruimte te beschikken. Deze moet de mogelijkheid voor verschillende spelvormen bieden en de ontdekkingsdrang van peuters stimuleren. Daarnaast is de veiligheid van speeltoestellen, hekwerk en dergelijke van groot belang. De schoonmaak van de peuterspeelgroepen wordt of vanuit Scala geregeld of via de gezamenlijke schoonmaak in de basisscholen, Mfa's en het IKC.

Kwaliteit van inrichting en spelmateriaal

Zoals eerder is aangegeven moet een speelgroep over een inrichting en aanbod van spelmateriaal beschikken dat enerzijds zorgt voor de noodzakelijke diversiteit (in relatie tot de verschillende ontwikkelingsgebieden die voor peuters van belang zijn) en anderzijds voldoende structuur biedt. Ook het zelfstandig functioneren van peuters is een aspect waar rekening mee moet worden gehouden. Het is wenselijk bij de vervanging van inrichting en speelgoedmateriaal hier aandacht aan te besteden. Daarnaast moet de inrichting voldoen aan eisen voor ergonomisch werken.

Helderheid over richtlijnen, procedures en dergelijke

Voor de peuterspeelgroepen gelden een aantal richtlijnen en daarbij behorende procedures, bijvoorbeeld over plaatsing, groeps grootte, budgettering. Het is belangrijk dat voor alle betrokkenen bij de peuterspeelgroepen deze richtlijnen helder en toegankelijk zijn.

Colofon
Januari 2018
Stichting Scala Postbus 8
8430 AA Oosterwolde
Telefoon: 0516-567220
www.scala-welzijn.nl
info@scala-welzijn.nl

Ons bezoekadres is:
Gebouw De Kompaan
Moskampweg 3-5
8431 GB Oosterwolde